

1 1837-1900 LES ARRELS POPULARS: PREMSA SATÍRICA I SAINETS

La pèrdua dels Furs subsegüent a la derrota **en la Guerra de Successió** —a la **Batalla d’Almansa** de 1707— comporta la fi de l’Estat valencià articulat des de la creació del Regne de València. Com poc després el Principat de Catalunya i les Illes Balears, **el País Valencià perd amb el seu dret foral, l’autogovern i les llibertats nacionals** i és assimilat definitivament als costums, usatges i lleis de Castella.

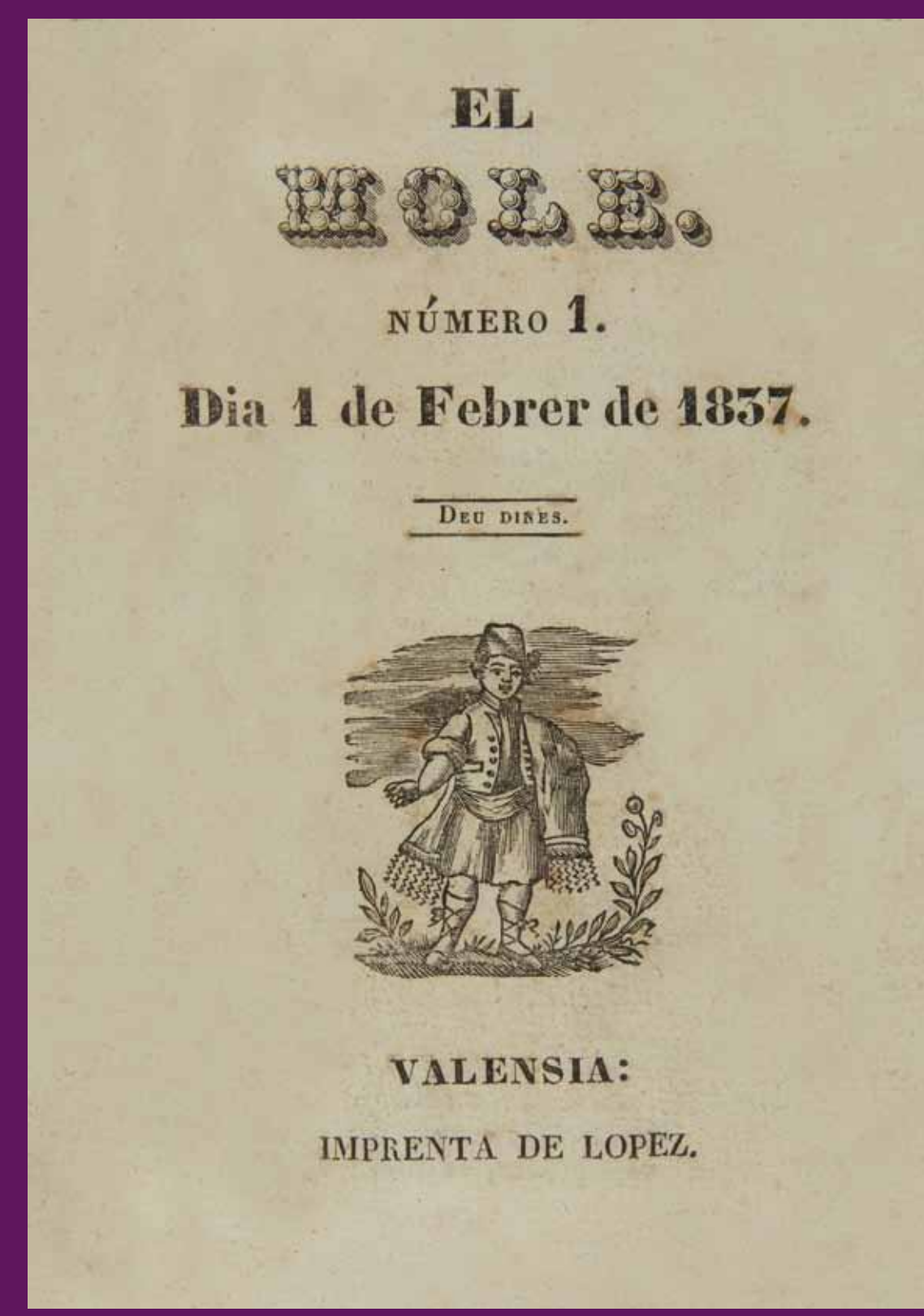
En aquest context històric s’accelera el procés de substitució lingüística a tots els Països Catalans. A nivell sociolingüístic **el castellà, l’única oficial, esdevé la llengua de prestigi de les classes dominants** —la burocràcia estatal, els nobles terratinens, la burgesia industrial i financera, l’oligarquia agrària i comercial i els professionals liberals— i, com a tal, utilitzada per ascendir socialment. **El català, continuarà sent, però, la llengua de les classes populars** —petits comerciants, botiguers, menestrals, llauradors...— que no l’abandonaran mai, malgrat no gaudir de cap reconeixement institucional.

La Revolució Francesa i la fi de l’Antic Règim porten aires de canvi. És així com **des de mitjans del segle XIX el valencià comença a recuperar espais d’ús públic amb una important literatura popular** vinculada tant a un nou mitjà de comunicació de masses, la premsa —les publicacions satíriques— com a noves formes de teatre —el sàinet—, així com als epigrames i a la poesia fallera.

El periodisme popular en valencià, sortejant censures, pren el model exitós de *El Mole*, —fundat per **Josep Maria Bonilla** el 1837 a València—, al qual seguiran dotzenes de publicacions de caire liberal, carlí o republicà al llarg del segle XIX, des de Vinaròs fins a Elx.

El sàinet, fidel reflex de la vida de la menestralia, esdevé el **divertiment popular per excel·lència** en el qual destaquen dos autors: **Josep Bernat i Baldoví** i **Eduard Escalante**.

Premsa satírica i sàinets, utilitzant un registre popular, vital i faceciós posen les bases d’una **incipient recuperació lingüística**.

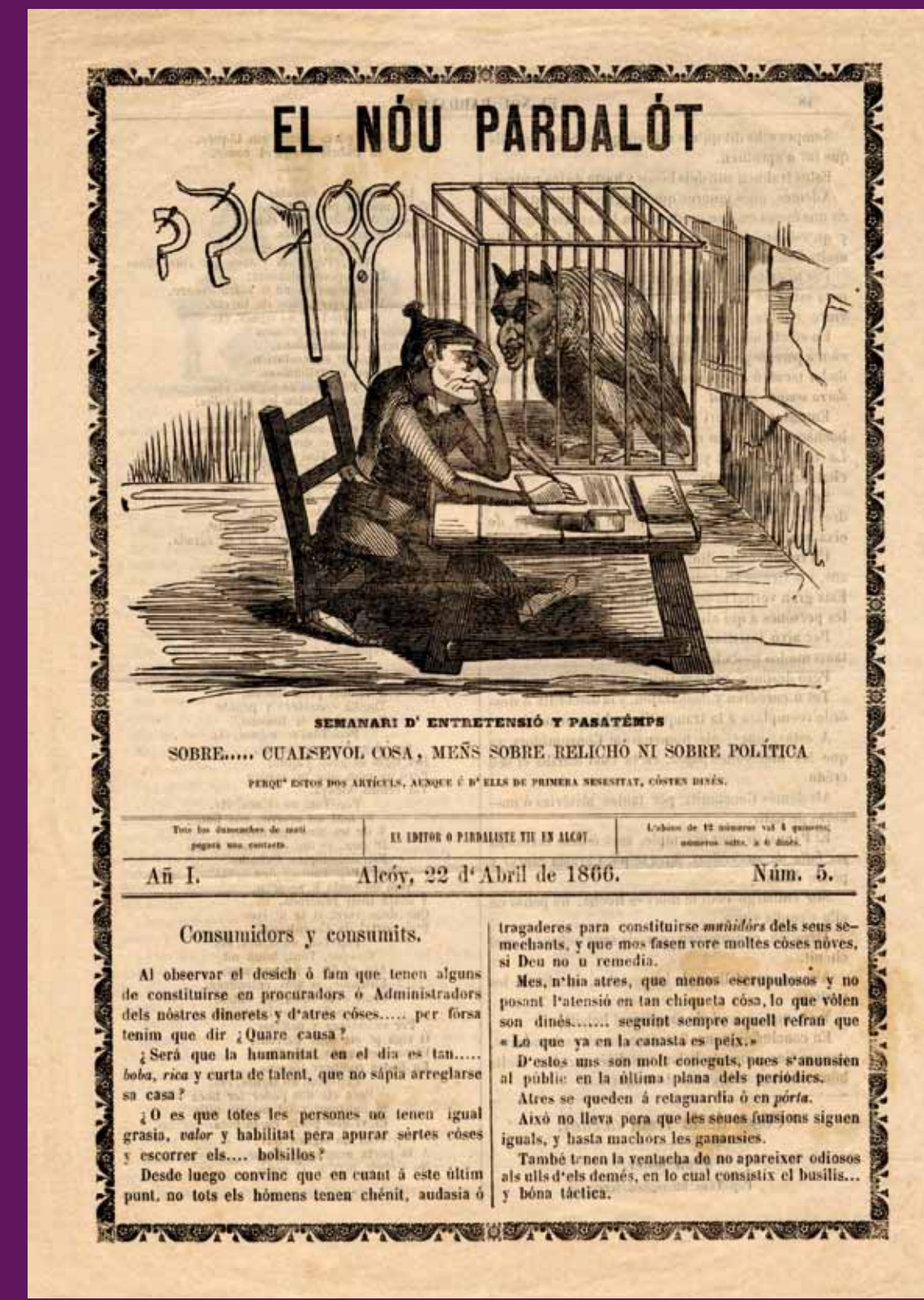
València, 1837-1870
El Mole
BVNP

València, 1844-1845
La Donsayna
BVNP

València, 1862-1870
El Tío Nelo
BC

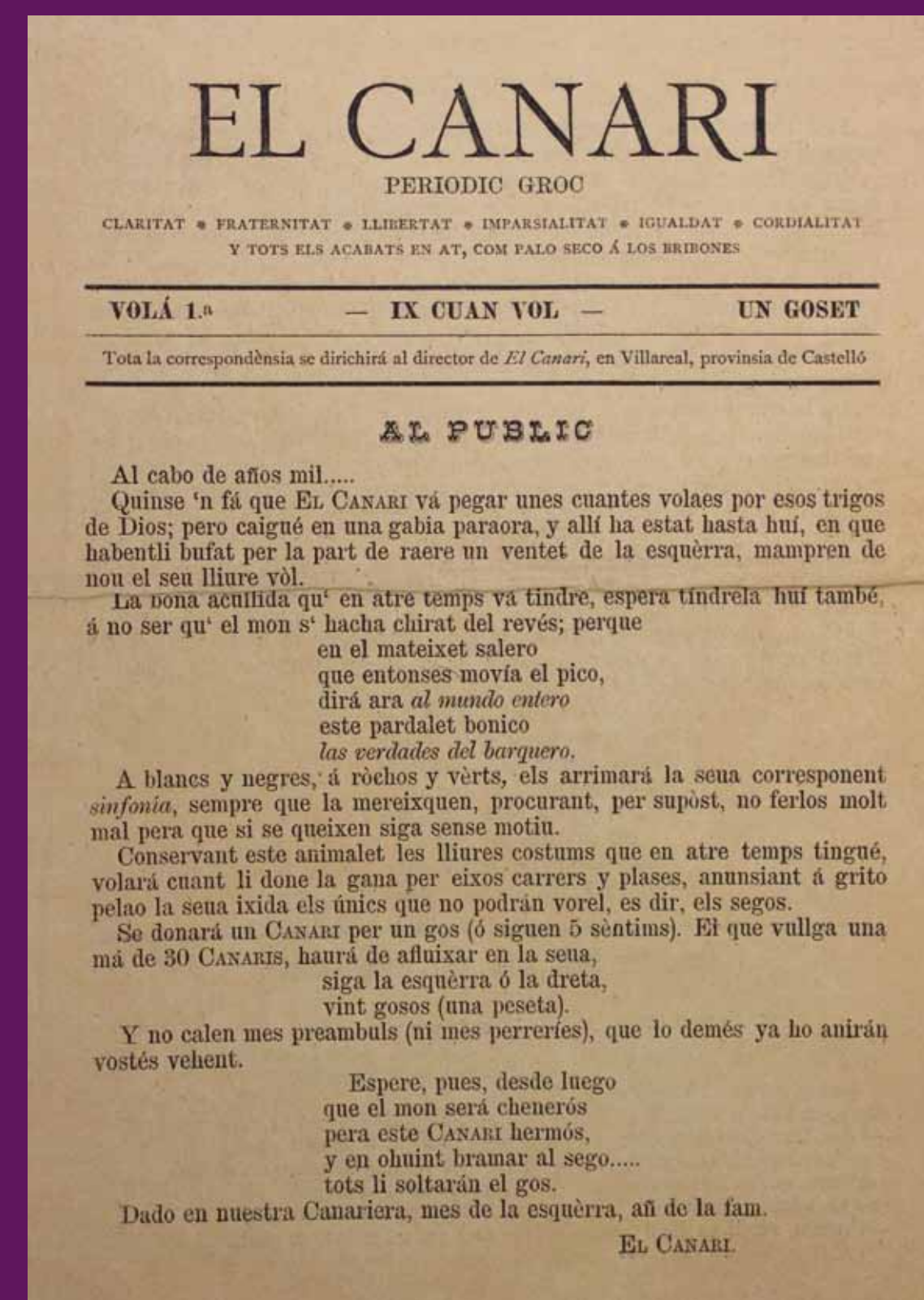
Alcoi, 1866
El Nou Pardalot
AMAlc

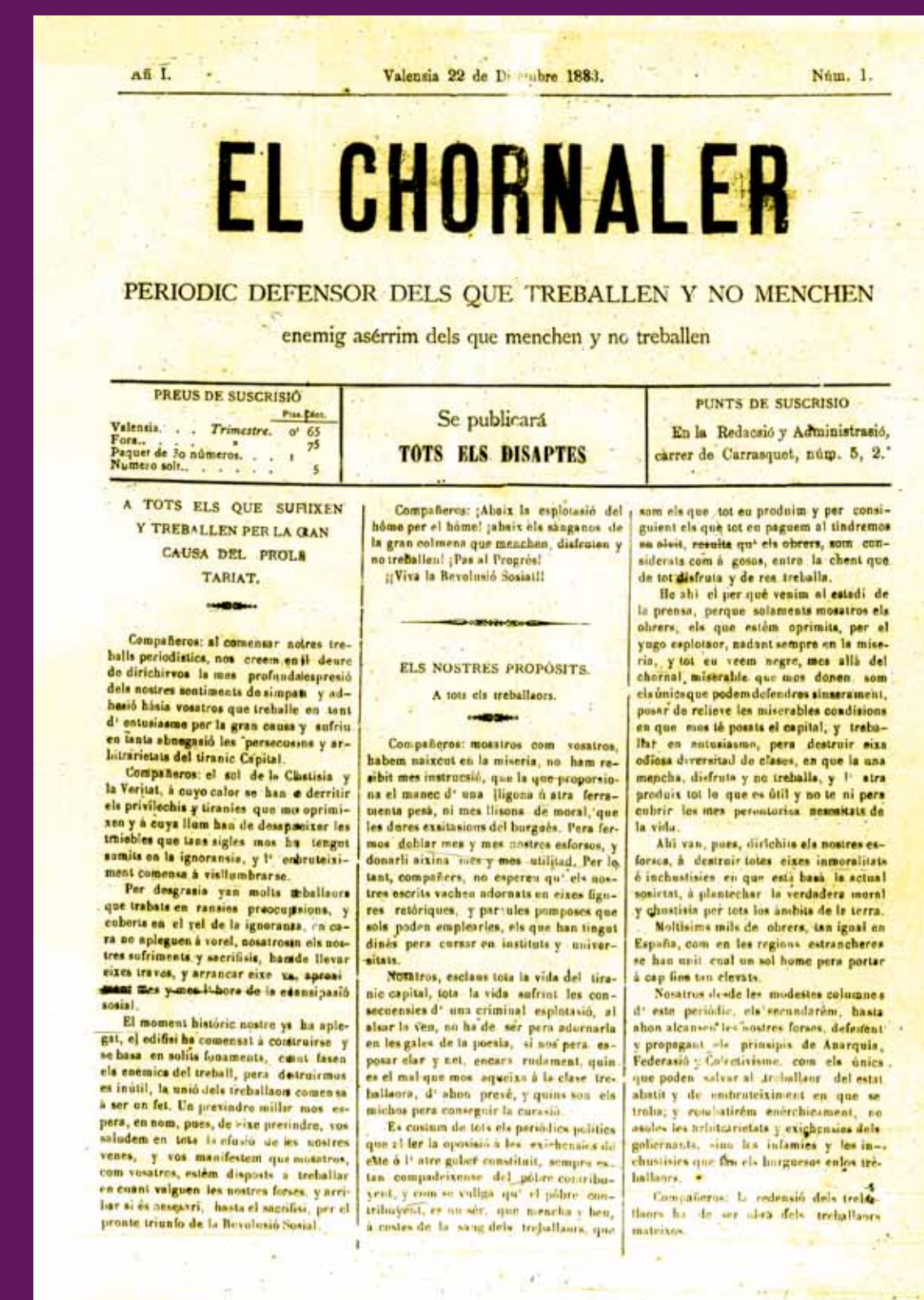
València, 1871
L'Ametrallaora Carlista
BC

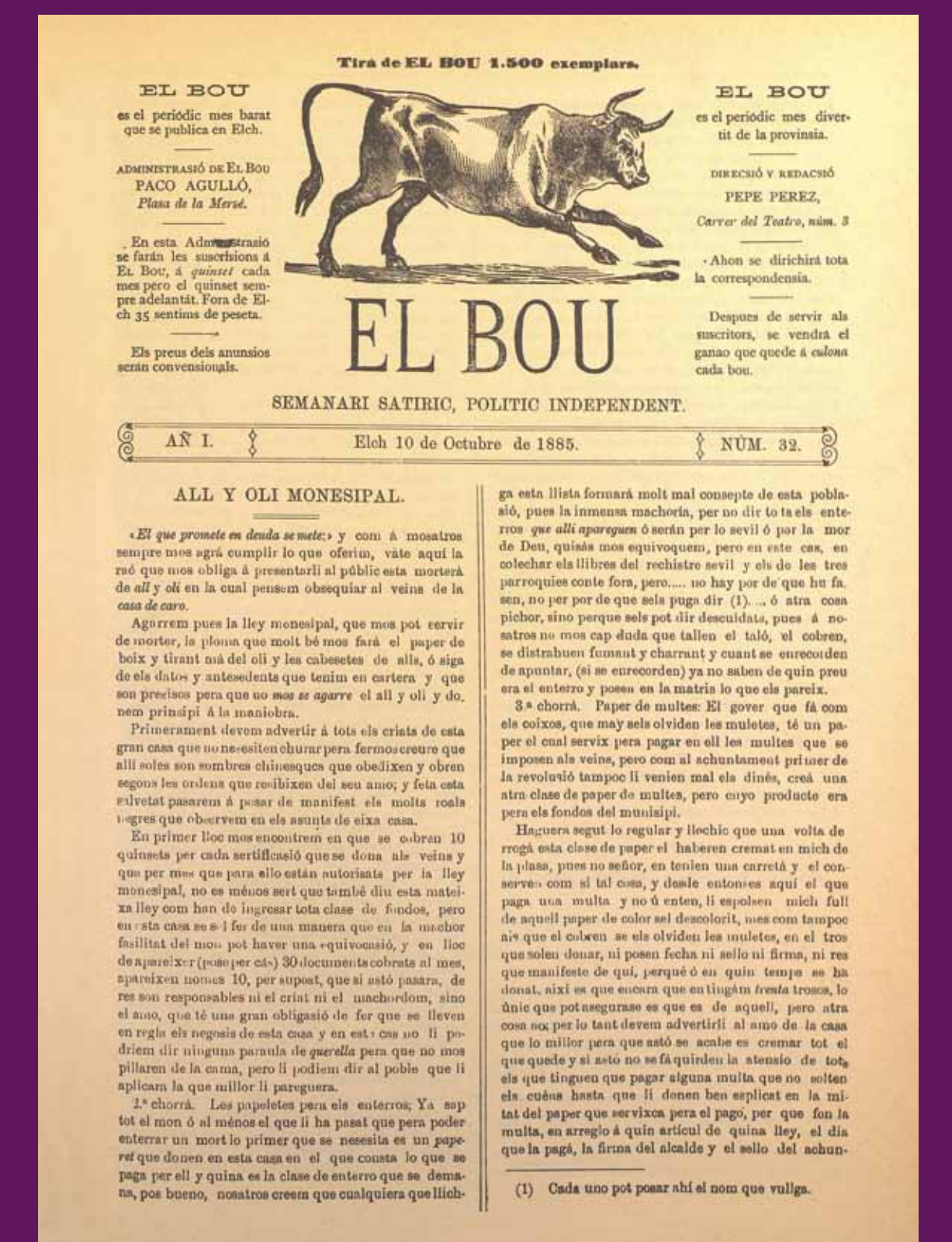
València, 1877
El Bou Solt
BVNP

Vila-real, 1883
El Canari
AMCil

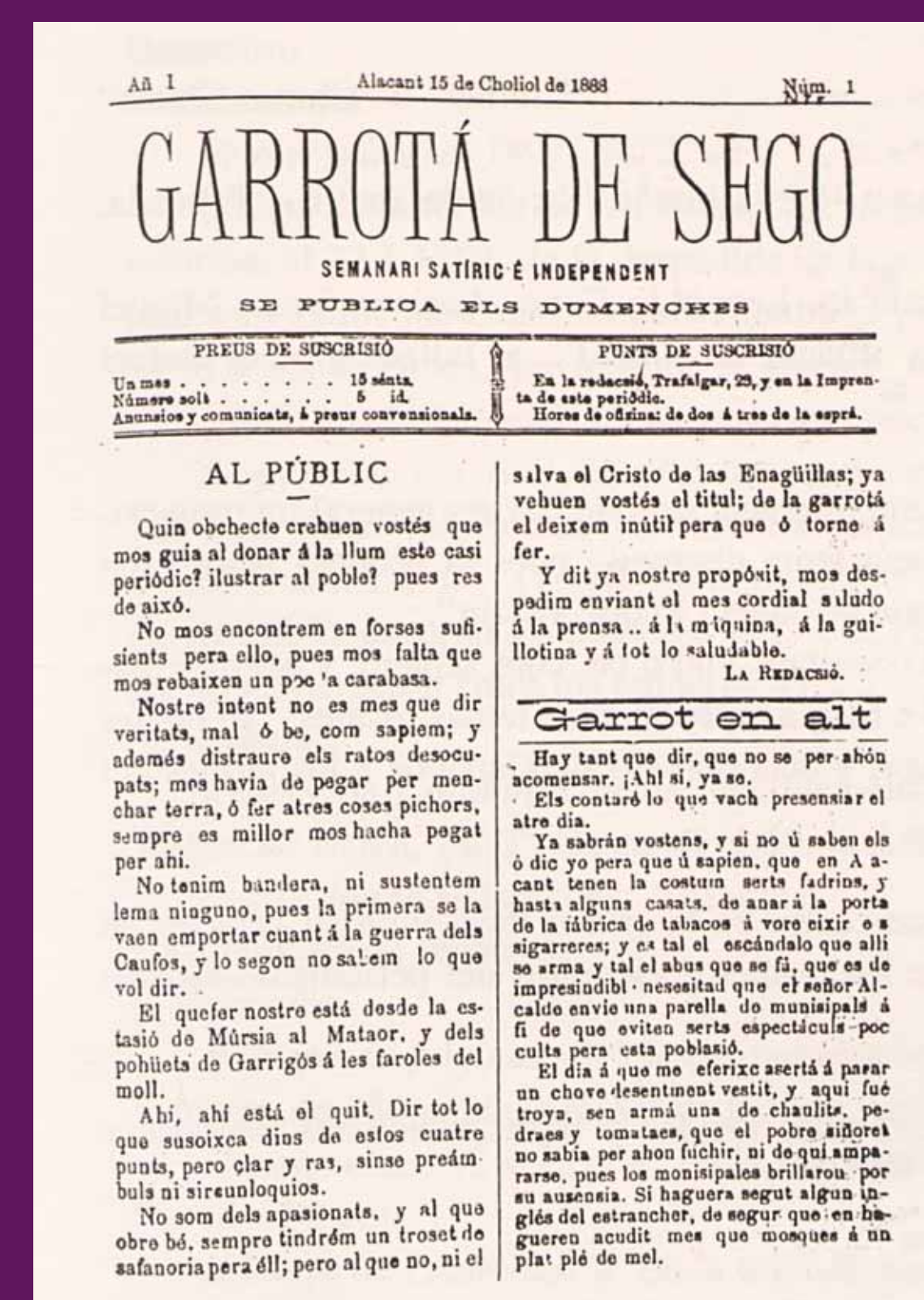
València, 1883-1884
El Chornaler
ISH

Elx, 1885-1886
El Bou
BC

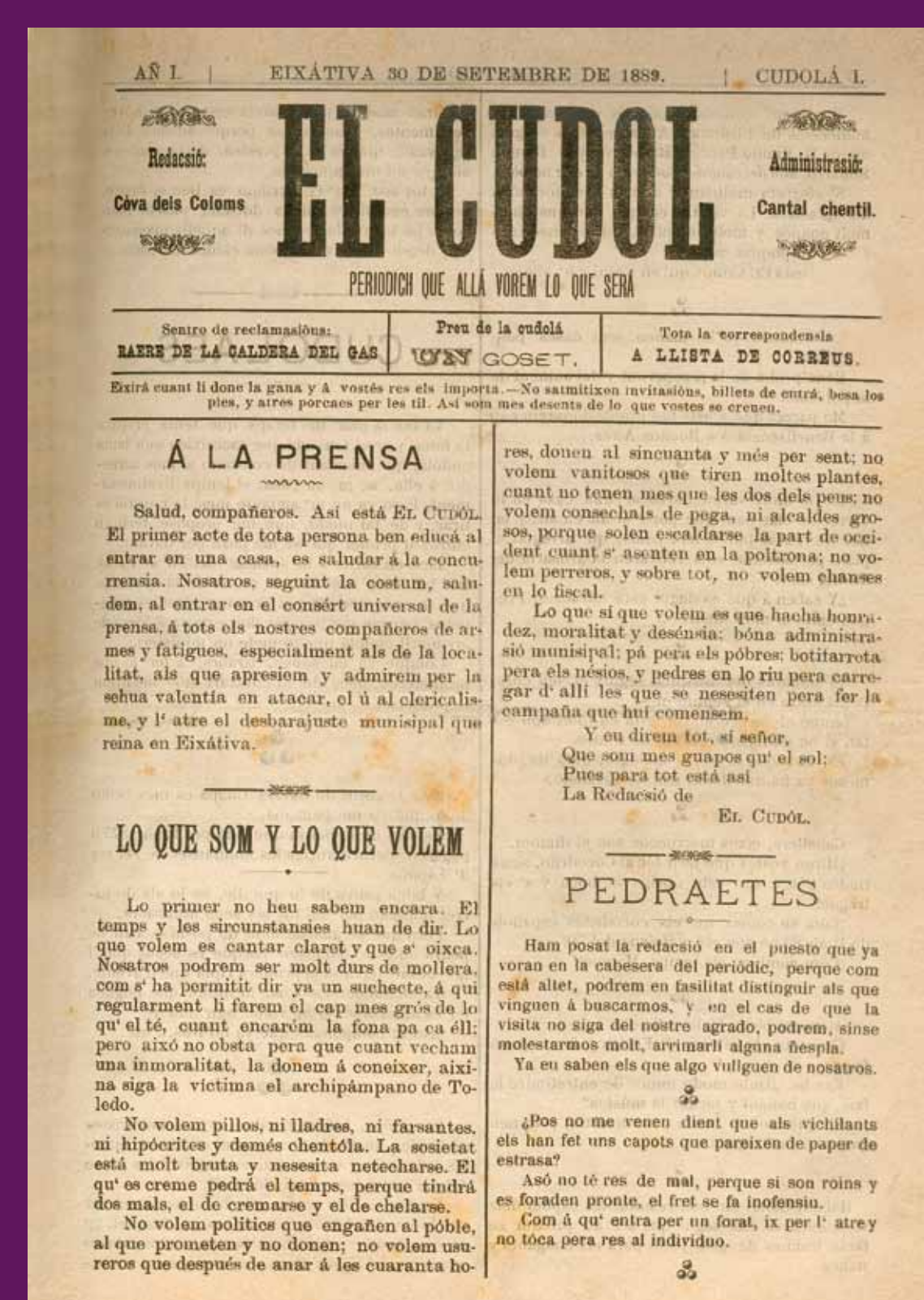
Alacant, 1884-1890
El Cullerot
BPBA

Alacant, 1888
Garrot de Segó
BGM

Alzira, 1889
El Borinot
AMAZ

Xàtiva, 1889-1890
El Cudol
AMX

Castelló, 1894
El Frare
AMCh

Vinaròs, 1896
La Fulla de Col
FCV

Eduard Escalante

1837-1977 EL VALENCIANISME REPUBLICÀ